

Subsidies voor Arcelor?

2013/05

15 | 02 | 2013

 MENSEN

 WELVAART

 BESCHERMING

Ivan Van de Cloot
Hoofdeconoom
Itinera Instituut

“ Een echt modern beleid zet in op het openen van fabrieksdeuren in plaats van met alle macht proberen te verhinderen dat oude fabrieksdeuren gesloten worden. ”

Uiteindelijk komt het nieuws dat zoveel banen weer op de tocht staan voor weinigen echt als een verrassing. Terecht voelen velen zich vandaag het slachtoffer van een machtsspel dat ver boven hun hoofden gevoerd wordt. Valse hoop creëren is echter ook immoreel. Wat het beleid (en niet alleen vandaag) zou moeten doen is in te zetten op een strategie waardoor we veel minder kwetsbaar worden van wat in buitenlandse hoofdkwartieren bedisseld wordt.

Dit kan alleen als we beseffen dat

voor een kleine economie als de onze de sleutels voor onze toekomst liggen in innovatie. Elk modern industrieel beleid die naam waardig zet dan ook vooral daar op in. Als politici er enkel in crisistijd aandacht voor hebben dan lopen we echter het risico dat er erg veel improvisatie bij komt kijken. Het harde industriële beleid uit het verleden kan in elk geval niet meer. Het ging dan typisch om invoerrechten en belastingvoordelen voor specifieke investeerders allerhande. Het is zelfs in het belang van ons land

dat dergelijke praktijken vandaag niet meer getolereerd worden. Als het immers over het uitdelen van overheidsmanna gaat, zal ons land gegeven zijn beperkte omvang en middelen immers sowieso steeds het onderspit delven.

Vandaag lijkt voor ons land de zachtere vormen van industrieel beleid wenselijk en mogelijk. Dergelijk zacht industrieel beleid is in essentie een palet acties waarbij de overheid een belangrijke rol speelt en die erop mikken bij te dragen aan de vernieuwing van economische activiteiten waaraan een groot toekomstig potentieel wordt toegedicht. We spreken dus niet meer over het beleid waarin subsidies gekanaliseerd werden naar hele sectoren. Ten eerste haalden het toen vaak vooral diegenen die het best konden lobbyen. Ten tweede kwam het geld zo meestal terecht in bedrijven die op hun retour waren en waarvan de doodstrijd enkel wat verlengd werd. Om dat gevaar te vermijden komt het er vooral op aan om niet te vertrekken vanuit een bepaald technologisch favoritisme maar de maatschappelijke behoefte als vertrekpunt te nemen. Dit zou moeten toelaten dat men niet in een tunnelvisie verzeilt waarbij het beleid bestaat uit het oversubsidiëren van de zonnepanelenindustrie waarbij men vandaag zwart op wit kan aantonen dat dezelfde ecologische baten gerealiseerd hadden kunnen worden tegen 6 miljard euro lagere uitgaven. In

plaats van de ene knuffeltechnologie naar de andere te laveren, had men met open blik zich moeten afvragen wat de beste wijze is om een maatschappelijke doelstelling te realiseren (zoals het behalen van een CO2 reductie). Zeker in tijden waarin technologische en andere maatschappelijke evoluties zo complex en evolutief zijn, is flexibiliteit een must. Dit is allerminst een pleidooi voor opportunisme. De fundamentele doelstelling op vlak van ecologische baten blijft immers verankerd. Het is echter belangrijk dat men de concrete opties die men neemt om de doelstelling te bereiken regelmatig evalueert en durft bijsturen.

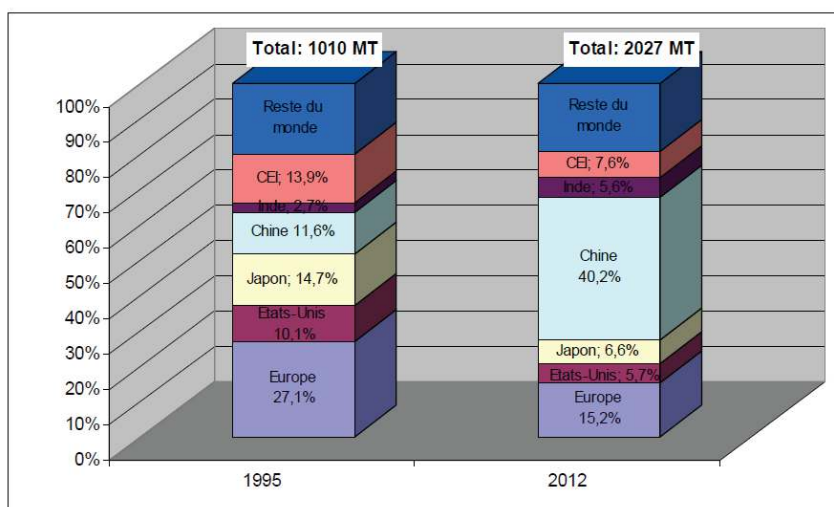
In plaats van een defensieve strategie gericht op een structureel krimpende activiteit dient dus offensief ingezet te worden op zogenaamde sunrise-activiteiten. Vervolgens moeten steeds duidelijke doelstellingen opgesteld worden waarbij elke steun vervalst indien deze niet tijdig bereikt worden. Transparantie is hiertoe een levensnoodzakelijke voorwaarde zonet kan met onvoldoende zekerheid vastgesteld worden dat de evaluatie correct gebeurt. Cruciaal is uiteraard te beseffen dat succes niet gegarandeerd is en dat het er dus op aan komt om als een project verkeerd afloopt, de kost ervan te minimaliseren. Het komt er dus op aan de winnaars te belonen en de verliezers niet te straffen (maar wel los te laten). De ervaring van de voorbije

twintig jaar duidt er duidelijk op dat de achillespees van industrieel beleid vooral de politieke capaciteit betreft om indien de evaluatie negatief uitvalt, ook effectief tijdig de stekker uit te trekken. Herhalen we nogmaals dat het gaat het werkelijk om het stimuleren van bepaalde toekomstgerichte activiteiten en niet van het bevoordelen van hele sectoren. Dit om te vermijden dat bij onvoldoende afbakening het programma zonder controle uitdijt.

Kan in dergelijke strategie sommige activiteiten uit de staalsector een plaats vinden? Indien een fabriek enkel wat extra jaren kan worden opengehouden door overheidssubsidies, maar er geen fundamenteel antwoord volgt op de overcapaciteit en onaangepaste producten van de band blijven rollen dan is het enkel uitstel van executie. Concreet lijkt het evident om vooral te mikken op activiteiten waarvoor er reeds een basis aan kennis en

privaat R&D-traditie bestaat. De textielsector in België is bijvoorbeeld een goed voorbeeld. Het kanaliseren van gemeenschapsgeld naar verlieslatende massatextiel had in ons land geen zin meer. De sector heeft zich ondertussen echter geheroriënteerd op een aantal niches van hoogwaardig textiel die vooral op technologie is geënt. De rol van de overheid bestaat er dan veeleer in kennis samen te brengen en bruggen tussen kenniscentra en bedrijfs-wereld te faciliteren. Dit is iets heel anders dan het demagogisch oproepen tot het nationaliseren van de fabriek. Hier komen we alleen uit als het beleid even strategisch nadenkt over de golfbewegingen van de economie heen en maatregelen neemt die structureel van aard zijn en niet alleen op korte termijn brandjes blust.

Grafiek: Marktaandeel staalproductie
Bron: OESO

Vandaag zitten we weer in een opbod tussen landen waarbij Duitsland met subsidies haar Opelfabrieken openhoudt en Hollande via politieke druk Arcelor dwingt fabrieken eerder elders te sluiten dan in "la Douce France". Een ding weten we zeker: als Europa geen weerwerk biedt tegen dergelijk nationalistisch opbod dan zal een land als België steevast verliezen wegens minder middelen

dan de grote staten.

Een echt modern beleid zet dus in op het openen van fabrieksdeuren in plaats van met alle macht proberen te verhinderen dat oude fabrieksdeuren gesloten worden.

Ivan Van de Cloot

Hoofdeconoom Itinera Institute,
een onafhankelijke denktank
voor duurzame economische groei
en sociale bescherming

Voor duurzame economische groei
en sociale bescherming.